

Maria Mercè Cuartiella i Joan Manuel Soldevilla, Galeria d'Art Dolors Ventós, 13 de desembre del 2014

[Text de la presentació del llibre *Contes de propina*, Figueres]

NO LLEGIU DAMIÀ BARDERA

Amb en Damià no ens coneixem de fa gaire, potser un any. Des de la presentació del seu últim llibre, ens hem vist, a tot estirar, mitja dotzena de vegades; hem parlat de llibres i de lectures, d'autors que ens agraden i d'altres que detestem, no sempre hem coincidit però ens ha semblat un xicot d'opinions ben fonamentades, tendent a la reflexió. Per això quan ens va demanar que, de manera conjunta, li presentéssim el llibre, no ens ho vam pensar gaire. I va ser un error. Després de dedicar al llibre algunes tardes d'intensa atenció i de lectura profunda, després d'haver-ho examinat i parlar-ne del dret i del revés, hem arribat a la conclusió que l'única cosa sensata que podem fer és prohibir-vos, o si més no desaconsellar, la lectura de *Contes de propina*.

Per què? Ens veiem en l'obligació de dir-vos que *Contes de propina* no és un llibre corrent, sinó més aviat al contrari, i que no us oferirà la sensació reconfortant que aconseguiríeu amb una altra lectura. Ens trobem davant d'un llibre estrany, inclassificable, un recull de contes difícils de resumir i de fruit, de processos mental pocs previsibles i per això creiem que l'única actitud possible que podem tenir és la d'apartar-vos d'una lectura que, a voltes, pot resultar fins i tot tòxica.

No volem que penseu que tot això és gratuït, que ho diem per dir, o que hi ha alguna mena d'animadversió personal cap a l'autor, res més lluny de la veritat. Només volem exposar, de forma molt ben argumentada, les raons que ens han impulsat a aquest dictamen i que avalen la nostra consideració. Pel bé de la vostra integritat moral, esperem de tot cor que ens feu cas.

1.- Escriu des del jo

Això no hauria de ser un problema, a priori. Si hom escriu des del jo per elaborar un relat exemplificant, una història de la qual sigui possible treure un ensenyament moral que ens ajudi a ser millors i a actuar com a persones més sàvies, no hi ha problema en la primera persona del singular. Ara bé, si el relat ens ha de parlar des d'un jo desconcertat, de vegades cruel, de vegades tendre, si el personatge que ens parla en primera persona, que té, per cert, moltes similituds amb l'autor –sovint és escriptor, viu a poble o pertany a la família Bardera- és un individu una mica perplex davant les circumstàncies de la vida, a qui, de vegades, superen les situacions quotidianes, què ens pot ensenyar de bo?

Moltes vegades el protagonista d'aquestes històries que en Damià ens explica és un nen, però, a diferència dels relats clàssics, no és un nen que es veu castigat o recompensat pel seu bon o mal comportament, sinó que és un nano absolutament normal que sempre descobreix, de vegades volent-ho i d'altres per casualitat, alguns aspectes crucials de la vida que no aconsegueix entendre, que actua sovint de manera irracional, que s'interroga sobre les coses però que no troba cap resposta. Un nen que sovint és cruel, maliciós, ressentit... Calia oferir una tribuna a una veu tan poc exemplar?

2.- Els contes sovint estan titulats amb una sola paraula

On s'és vist això? Com pot ser que els contes es diguin “gel”, “rímel”, “matalàs”? On han anat a parar títols com ara “El nen que va anar d'excursió” o “El Sr. Bardera es compra un cotxe”? Ja sé que hi haurà defensors d'aquesta manera de fer, que diran que la paraula que dóna nom al conte condensa l'essència del mateix, que n'és la pista principal, la clau de volta, gairebé com si el conte s'hagués desenvolupat al voltant d'aquest mot, com si ell hagués estat el germen d'una història que creix i nia al seu voltant. Banalitats, parlar per parlar. No us deixeu enganyar per modernitats, lectors, els títol dels contes no poden ser

això, han de ser tota una altra cosa, han d'estar constituïts per una frase ben articulada i que, si pot ser, ens indiqui des d'un bon principi què és el que hem d'entendre del relat, no una paraula única –o un sintagma curt- que ens desconcerti i ens faci pensar.

3.- El llibre té tons molt diferents

Si algú ens pregunta “com és, el llibre d'en Damià, és còmic, o de por, o fa plorar?” no sabríem pas que dir-li. Ens resulta molt difícil de classificar i per tant, pot incomodar al lector que espera trobar-se un conjunt de contes que van en una direcció concreta. I és que, de vegades, els relats són inquietants, com el conte “matalàs” o terrorífics, com els contes “taronges” o “destral”, de vegades són poètics, com el conte “plomes” o cruels, com el conte “bombons”. Com pots catalogar un llibre així? Què pots dir d'una sèrie de petites històries que desperten sensacions diferents, que parlen en més d'un relat dels Reis Mags o de la Guerra civil o dels avis però que no ens diuen sobre aquests temes allò que esperem sentir, sinó altres coses, de vegades contradictòries entre sí?

El llibre és un híbrid estrany i, a voltes, sembla més un llibre de poesia que no pas un recull de relats; la intensitat expressiva, la depuració, la recerca de la paraula precisa ens l'apropen més a la lírica. Però, no ens enganyem, tampoc és un llibre que aplegui prosas poètiques de forma majoritària ja que aquest impuls líric es combina amb relats on l'impuls narratiu s'imposa de forma rotunda. Com es pot pair tota aquesta disparitat?

4.- Fa servir unes imatges estranyes i desconcertants

No estem en contra de l'ús de les imatges en el llenguatge literari per ajudar-nos a expressar tot allò que volem dir, al contrari. La utilització de metàfores imaginatives, d'imatges al·legòriques, és gairebé imprescindible a l'hora de construir una història. El llibre d'en Damià Bardera ja en fa servir, d'imatges d'aquesta mena però, un cop més, ens desconcerta amb nens de vidre, esquelets que es miren en ple desert, ratpenats lligats sota el matalàs o nens que,

si es mullen, mostren un arc iris a la cara. Creieu-me, són imatges molt insòlites, poc usuals, inesperades. Inquietants.

Potser hi ha lectors que prefereixen aquesta extravagància i aquesta raresa, duts per un desig de figures evocadores, originals, sorprenents, amb capacitat de despertar-nos sensacions poc corrents, però, sincerament, aquesta barreja d'elements de conte amb altres de quotidians, aquesta combinació objectes i personatges dispars i contradictoris, ajuda ben poc a donar al lector allò que seria lògic esperar.

5.- Els contes són massa curts. O massa llargs

No espereu, d'aquests contes, una història explicada com Déu mana, amb plantejament, nus i desenllaç. En Bardera escriu uns relats tan curts que és materialment impossible que ens expliquin alguna història lineal que es pugui seguir sense entrebancs. La brevetat dels seus contes ens obliga a una atenció extrema, a no passar per alt cap element, per intranscendent que sembli, si volem treure l'entrellat d'allò que ens vol dir. Oblideu-vos de llegir-los mentre veieu la tele o parleu amb fills o parella, res d'anar-los resseguint amb un ull al whatsapp, impossible. Els personatges estan descrits amb poc elements, no sabem de què treballen, si estan casats o tenen fills, només els enxampem en un moment concret, com en una instantània, només sembla que ens ha d'interessar què pensen, què senten, què viuen en aquell moment.

I per altra banda, si volia fer uns relats tan densos, per què no escriu microrrelats, tan de moda els darrers anys? Per què no intenta condensar les històries en tres línies i s'allarga fins a un territori inconcret i incert on s'escapa definitivament d'aquest subgènere narratiu? Per massa curt, o per massa llarg, l'autor és mou en un terreny personal que només ell trepitja, que l'aparta de tendències i cànons, i que el converteix en un autor desaconsellable.

En resum, *Contes de propina* és un llibre integrat per relats personals, títols densos, rasos i curts, tons diferents en cada narració, imatges desconcertants i una estranya extensió. Una aposta personal, incòmoda, que sacseja un lector atònit i que, a ben segur, hauria estat ben feliç en la seva zona de confort si hagués fet cas del nostre consell: No llegiu Damià Bardera.